

บทที่ 2

รายการค้าและวงจรบัญชี (Transaction and the Accounting Cycle)

หัวข้อเรื่อง

- สมการบัญชี
- สมการกำไรขาดทุน
- การรับรู้รายได้
- การวิเคราะห์รายการบัญชีโดยใช้สมการบัญชี
- บัญชีรูปตัวที
- เดบิตและเครดิต
- การวิเคราะห์รายการบัญชีโดยใช้หลักเดบิตและเครดิต
- วงจรบัญชี
- การบันทึกรายการบัญชี
- เลขที่บัญชี
- ความสัมพันธ์ระหว่างสมุดรายวันทั่วไปและสมุดแยกประเภททั่วไป
- งบทดลอง

สมการบัญชี

สมการบัญชี (Accounting Equation) เป็นสมการพื้นฐานที่เชื่อมโยงส่วนประกอบของการบัญชีการเงินเข้าด้วยกัน

$$\begin{aligned} \text{สินทรัพย์} &= \text{หนี้สิน} + \text{ส่วนของผู้ถือหุ้น} \\ \text{การลงทุน} &= \text{การจัดหาเงิน} \end{aligned}$$

สินทรัพย์ (Assets) หมายถึง สิ่งที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่จะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ที่กิจการเป็นเจ้าของหรือมีอำนาจควบคุม เช่น เงินสด เงินลงทุนชั่วคราว เงินลงทุนระยะยาว ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ สิทธิบัตร ลิขสิทธิ์

หนี้สิน (Liabilities) หมายถึง ภาระผูกพันในปัจจุบันที่กิจการจะต้องชำระด้วยเงินสด สินทรัพย์อื่นหรือบริการให้กับหน่วยงานอื่นในเวลาที่กำหนดไว้ในอนาคต

ส่วนของผู้เป็นเจ้าของ (Owner's equity) หมายถึงส่วนได้เสียของผู้เจ้าของในสินทรัพย์ของกิจการหลังจากหักหนี้สินออกหมดแล้ว

$$\text{ส่วนของผู้เจ้าของ} = \text{สินทรัพย์สุทธิ} = \text{สินทรัพย์} - \text{หนี้สิน}$$

สมการกำไรขาดทุน

สมการกำไรขาดทุนแสดงการเปรียบเทียบระหว่างรายได้และค่าใช้จ่าย ซึ่งสามารถเขียนเป็นรูปสมการได้ดังนี้

$$\text{รายได้} - \text{ค่าใช้จ่าย} = \text{กำไรสุทธิ}$$

รายได้ (Revenues) หมายถึง รายการที่ทำให้สินทรัพย์สุทธิ (ส่วนของผู้เจ้าของ) เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการขายสินค้าหรือบริการให้แก่ลูกค้าในรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่ง

ค่าใช้จ่าย (Expenses) หมายถึง รายการที่ทำให้สินทรัพย์สุทธิ (ส่วนของผู้เจ้าของ) ลดลง ซึ่งมีสาเหตุมาจากกิจกรรมการขายสินค้าหรือบริการในรอบระยะเวลาบัญชี

$$\begin{aligned} \text{สินทรัพย์} &= \text{หนี้สิน} + \text{ส่วนของผู้เจ้าของ} \\ \text{ส่วนของผู้เจ้าของ} &= \text{ทุน} + (\text{รายได้} - \text{ค่าใช้จ่าย}) - \text{ถอนใช้ส่วนตัว} \end{aligned}$$

การรับรู้รายได้

กิจการจะบันทึกว่ามีรายได้เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีเรื่องการรับรู้รายได้ ซึ่งกำหนดการรับรู้รายได้ของกิจการขายสินค้าและให้บริการไว้ดังนี้

กิจการขายสินค้า ต้องรับรู้รายได้จากการขายสินค้าเมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขทุกข้อดังต่อไปนี้

1. กิจการได้โอนความเสี่ยงและผลตอบแทนที่เป็นสาระสำคัญของความเป็นเจ้าของสินค้าให้กับผู้ซื้อแล้ว
2. กิจการไม่เกี่ยวข้องในการบริหารสินค้าอย่างต่อเนื่องในระดับที่เจ้าของพึงกระทำหรือไม่ได้ควบคุมสินค้าที่ขายไปแล้วทั้งทางตรงและทางอ้อม
3. กิจการสามารถวัดมูลค่าของจำนวนรายได้ที่น่าเชื่อถือ
4. มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่กิจการจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของรายการบัญชีนั้น โดยทั่วไปความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่จะเกิดขึ้นเมื่อกิจการได้รับสิ่งตอบแทนจากการขายแล้วหรือเมื่อความไม่แน่นอนหมดไป
5. กิจการสามารถวัดมูลค่าของต้นทุนที่เกิดขึ้นหรือที่จะเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากรายการบัญชี (รายได้) นั้นได้อย่างน่าเชื่อถือ ซึ่งเรียกกระบวนการนี้ว่า “การจับคู่รายได้และค่าใช้จ่าย” ราย

ได้และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นต้องรับรู้ในงวดบัญชีเดียวกัน เช่น กิจการสามารถหาต้นทุนของสินค้าที่ขายออกไปได้

กิจการให้บริการ ต้องรับรู้รายการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการเป็นรายได้หากกิจการสามารถประมาณผลของรายการบัญชีนั้นได้อย่างน่าเชื่อถือตามขั้นความสำเร็จของรายการบัญชีดังกล่าว ณ วันที่ในงบดุล ผลของรายการบัญชีสามารถประมาณได้อย่างน่าเชื่อถือเมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขทุกข้อดังต่อไปนี้

1. กิจการสามารถวัดมูลค่าของจำนวนรายได้ที่น่าเชื่อถือ เช่น ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันเกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมายของแต่ละฝ่ายซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริการ
2. มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่กิจการจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของรายการบัญชีนั้น
3. กิจการสามารถวัดขั้นความสำเร็จของรายการบัญชี ณ วันที่ในงบดุลได้อย่างน่าเชื่อถือ ขั้นความสำเร็จหมายถึงสัดส่วนของงานที่ทำเสร็จซึ่งกิจการจะรับรู้เป็นรายได้ในงวดบัญชี เช่น งานก่อสร้างระยะยาว เป็นต้น
4. กิจการสามารถวัดมูลค่าของต้นทุนได้อย่างน่าเชื่อถือ ต้นทุนในที่นี้ หมายถึง ต้นทุนที่เกิดขึ้นแล้วและที่จะเกิดขึ้นเพื่อให้รายการบัญชีนั้นเสร็จสมบูรณ์

เงื่อนไขการรับรู้รายได้ที่กำหนดไว้ในมาตรฐานบัญชีข้างต้นจะนำไปใช้เป็นบรรทัดฐานในการรับรู้รายได้ต่อไป

การวิเคราะห์รายการบัญชีโดยใช้สมการบัญชี

ขั้นตอนของการบัญชีการเงิน คือ การนำข้อมูลทางบัญชีมาจัดบันทึกและสรุปให้อยู่ในรูปของงบการเงิน รายการบัญชีหรือรายการค้า (*Accounting transactions*)

ความสมดุลของสมการบัญชี

หลักของการจัดบันทึกรายการบัญชีคือ การเปลี่ยนแปลงของรายการหนึ่งในสมการบัญชีจะต้องเกิดคู่กับการเปลี่ยนแปลงของอย่างน้อยอีกรายการหนึ่งในจำนวนที่เท่ากัน แต่ในทางตรงกันข้าม ซึ่งเรียกว่า ระบบบัญชีคู่ (*Double-entry system*)

ตัวอย่างการวิเคราะห์รายการทางบัญชี

นายนนทรี ลูกเกษตร เริ่มต้นดำเนินธุรกิจให้บริการที่จอดรถในปี 25+1 เป็นปีแรก เขาต้องการจัดทำงบการเงินสำหรับเดือนมกราคม ปี 25+1

	สินทรัพย์	=	หนี้สิน + ทุน
ม.ค. 25+1	0	=	0 + 0

รายการที่ 1 ลงทุนโดยเจ้าของ ในวันที่ 2 มกราคม 25+1
นายนนทรี ลูกเกษตร นำเงินสด 200,000 บาท มาลงทุนใน
ธุรกิจที่จอดรถของเขา

รายการทางบัญชี	เงินสด =	ส่วนของผู้ถือหุ้น
1 ม.ค. 25+1	0 =	0
(1) ลงทุน	200,000 =	200,000
ยอดคงเหลือใหม่	200,000 =	200,000

รายการที่ 2 ซื้อที่ดินเพื่อทำที่จอดรถ ในวันที่ 2 มกราคม
25+1 นายนนทรี ลูกเกษตร ซื้อที่ดินเพื่อใช้ทำที่จอดรถ ราคา
180,000 บาท โดยจ่ายเป็นเงินสด

รายการทางบัญชี	เงินสด + ที่ดิน =	ส่วนของผู้ถือหุ้น
ยอดคงเหลือเดิม	200,000 +	200,000
(2) ซื้อที่ดิน	(180,000) + 180,000 =	
ยอดคงเหลือใหม่	20,000 + 180,000 =	200,000

รายการที่ 3 รับรายได้เป็นเงินสด ในระหว่างครึ่งเดือนแรก
ของเดือนมกราคม นายนนทรี ลูกเกษตรมีรายได้จากการให้เช่า
ที่จอดรถ เป็นเงินสด 24,000 บาท

รายการทางบัญชี	เงินสด + ที่ดิน =	ส่วนของผู้ถือหุ้น
ยอดคงเหลือเดิม	20,000 + 180,000 =	200,000
(3) รายได้	24,000 +	24,000
ยอดคงเหลือใหม่	44,000 + 180,000 =	224,000

รายการที่ 4 จ่ายค่าโฆษณา ระหว่างเดือนมกราคม นาย
นนทรี ลูกเกษตรตัดสินใจลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ โดยจะจ่าย
ชำระค่าโฆษณาภายในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ เป็นเงิน 4,000
บาท

รายการทางบัญชี	เงินสด	+ ที่ดิน	= ค่าโฆษณาค้างจ่าย	+ ส่วนของเจ้าของ
ยอดคงเหลือเดิม	44,000	+ 180,000	=	+ 224,000
(4) ค่าโฆษณา		+ 4,000	=	+ (4,000)
ยอดคงเหลือใหม่	44,000	+ 180,000	= 4,000	+ 220,000

รายการที่ 5 จ่ายเงินเดือน นายนนทรี ลูกเกษตรจ่ายเงิน
เดือนในเดือนมกราคม ให้แก่ลูกจ้างที่ทำหน้าที่ดูแลที่จอดรถเป็น
เงิน 16,000 บาท

รายการทางบัญชี	เงินสด	+ ที่ดิน	= ค่าโฆษณาค้างจ่าย	+ ส่วนของเจ้าของ
ยอดคงเหลือเดิม	44,000	+ 180,000	= 4,000	+ 220,000
(5) เงินเดือน	(16,000)	+ 16,000	=	+ (16,000)
ยอดคงเหลือใหม่	28,000	+ 180,000	= 4,000	+ 204,000

รายการที่ 6 รายได้ที่ยังไม่ได้เรียกเก็บ ระหว่างเดือนมกราคม
มีลูกค้ามาเช่าที่ดินจอดรถโดยตกลงจะจ่ายชำระเงินสดภายใน
วันที่ 15 กุมภาพันธ์ เป็นเงิน 8,000 บาท

รายการทางบัญชี	เงินสด+ลูกหนี้	+ที่ดิน	=	ค่าโฆษณาค้างจ่าย	+	ส่วนของผู้ถือหุ้น
ยอดคงเหลือเดิม	28,000+	+ 180,000	=	4,000	+	204,000
(6) รายได้	+8,000+		=		+	8,000
ยอดคงเหลือใหม่	28,000+8,000+	180,000	=	4,000	+	212,000

รายการที่ 7 เจ้าของถอนใช้ส่วนตัว ในวันที่ 31 มกราคม 25+1 นายมนตรี ลูกเกษตร ถอนเงินสด 10,000 บาท ไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว

รายการทางบัญชี	เงินสด+ลูกหนี้	+ที่ดิน	=	ค่าโฆษณาค้างจ่าย	+	ส่วนของผู้ถือหุ้น
ยอดคงเหลือเดิม	28,000+8,000+	180,000	=	4,000	+	212,000
(7) ถอนใช้ส่วนตัว(10,000)	+	+	=		+	(10,000)
ยอดคงเหลือใหม่	18,000 + 8,000 +	180,000	=	4,000	+	202,000

รายการบัญชีที่เกิดขึ้นในระหว่างเดือนมกราคม สามารถนำมาจัดทำงบการเงิน อันประกอบด้วย งบกำไรขาดทุน งบแสดงส่วนของผู้ถือหุ้น งบกระแสเงินสดและงบดุล

มนตรีที่จอตรก		
งบกำไรขาดทุน		
สำหรับงวด 1 เดือน สิ้นสุด 31 มกราคม 25+1 (บาท)		
รายได้		32,000
ค่าใช้จ่าย :		
ค่าโฆษณา	4,000	
เงินเดือนและค่าจ้าง	<u>16,000</u>	<u>20,000</u>
กำไรสุทธิ		<u>12,000</u>

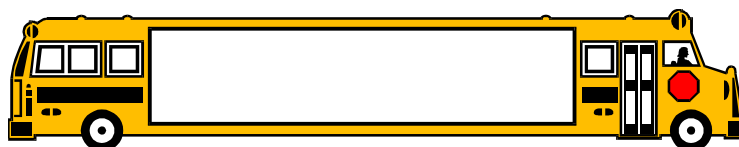
นนทบุรีที่จอดรถ งบแสดงส่วนของผู้ถือหุ้น สำหรับงวด 1 เดือน สิ้นสุด 31 มกราคม 25+1 (บาท)	
ยอดคงเหลือต้นงวด	0
บวก : การลงทุนของผู้ถือหุ้น	200,000
กำไรสุทธิ	12,000
หัก : ถอนใช้ส่วนตัว	<u>(10,000)</u>
ยอดคงเหลือปลายงวด	<u>202,000</u>

นนทบุรีที่จอดรถ งบดุล ณ วันที่ 31 มกราคม 25+1 (บาท)	
<u>สินทรัพย์</u>	
เงินสด	18,000
ลูกหนี้ ที่ดิน	8,000
	<u>180,000</u>
รวมสินทรัพย์	<u>206,000</u>
<u>หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น</u>	
ค่าโฆษณาค้างจ่าย	4,000
ทุน	<u>202,000</u>
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	<u>206,000</u>

นนทบุรีที่จอดรถ	
งบกระแสเงินสด	
สำหรับงวด 1 เดือน สิ้นสุด 31 มกราคม 25+1 (บาท)	
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน :	
เงินสดที่เก็บได้จากค่าจอดรถ	24,000
จ่ายเงินเดือนลูกจ้าง	<u>(16,000)</u>
เงินสดสุทธิที่ได้จากการดำเนินงาน	8,000
กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน :	
ซื้อที่ดิน	(180,000)
กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน :	
เจ้าของนำเงินมาลงทุน	200,000
เจ้าของถอนใช้ส่วนตัว	<u>(10,000)</u>
เงินสดสุทธิที่ได้จากการจัดหาเงิน	<u>190,000</u>
เงินสดเพิ่มขึ้น	<u>18,000</u>

บัญชีรูปตัวที

เครื่องมือที่ธุรกิจใช้ในการเก็บและสรุปข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของรายการค้าต่าง ๆ คือ **บัญชี (Account)** ซึ่งแสดงอยู่ในรูปตัวทีเพราะมีลักษณะเหมือนตัวอักษร T ในภาษาอังกฤษ ดังนั้นจึงเรียกว่า **บัญชีรูปตัวที (T-Account)** ได้ ดังนี้

ชื่อบัญชี

ด้านซ้าย

ด้านขวา

ชื่อบัญชี จะเป็นชื่อรายการประเภทต่าง ๆ ของสินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของผู้เจ้าของ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นในกิจการ ชื่อบัญชีจะต้องสั้น กะทัดรัด ครอบคลุมรายการได้หลายชนิด มักเป็นคำนามและไม่มีคำกริยาอยู่ข้างหน้า

เดบิตและเครดิต

หลักของการบันทึกบัญชีทางด้านเดบิต (Debit) หรือเขียนย่อว่า Dr. และเครดิต (Credit) หรือเขียนย่อว่า Cr. จะเป็นตัวกำหนดว่าด้านใดของบัญชีที่จะบันทึกเพิ่มขึ้นหรือลดลงทางด้านซ้ายของบัญชีรูปตัวทีจะหมายถึง เดบิต ส่วนทางด้านขวาจะหมายถึง เครดิต เมื่อบันทึกรายการทางด้านซ้ายของบัญชีหมายความว่า เดบิตบัญชีนั้น

จากสมการบัญชีผลรวมของสินทรัพย์จะต้องเท่ากับผลรวมของหนี้สินและส่วนของผู้เจ้าของ และจากหลักบัญชีคู่ การบันทึกรายการบัญชีมีวิธีปฏิบัติดังนี้

1. **บัญชีสินทรัพย์** อยู่ด้านซ้ายของสมการบัญชี หากสินทรัพย์เพิ่มขึ้นจะบันทึกด้านซ้ายหรือเดบิต และหากสินทรัพย์ลดลงจะบันทึกด้านขวาหรือเครดิต
2. **บัญชีหนี้สิน** อยู่ด้านขวาของสมการบัญชี หากหนี้สินเพิ่มขึ้นจึงบันทึกด้านขวาหรือเครดิต และหากหนี้สินลดลงจะบันทึกด้านซ้ายหรือเดบิต
3. **ส่วนของเจ้าของ** อยู่ด้านขวาของสมการบัญชีจึงมีวิธีการลงบัญชีเช่นเดียวกับหนี้สิน หากเพิ่มขึ้นจะบันทึกด้านขวาหรือเครดิต หากลดลงจะบันทึกด้านซ้ายหรือเดบิต

ยอดคงเหลือตามปกติ (Normal balance)

บัญชีสินทรัพย์		=	บัญชีหนี้สิน		+	บัญชีส่วนของเจ้าของ	
เดบิต	เครดิต		เดบิต	เครดิต		เดบิต	เครดิต
เพิ่ม	ลด		ลด	เพิ่ม		ลด	เพิ่ม
⋮				⋮			⋮
↓			↓			↓	
ยอดคงเหลือ			ยอดคงเหลือ			ยอดคงเหลือ	
ปกติ			ปกติ			ปกติ	

ตารางที่ 2-1 สรุปหลักของเดบิตและเครดิต

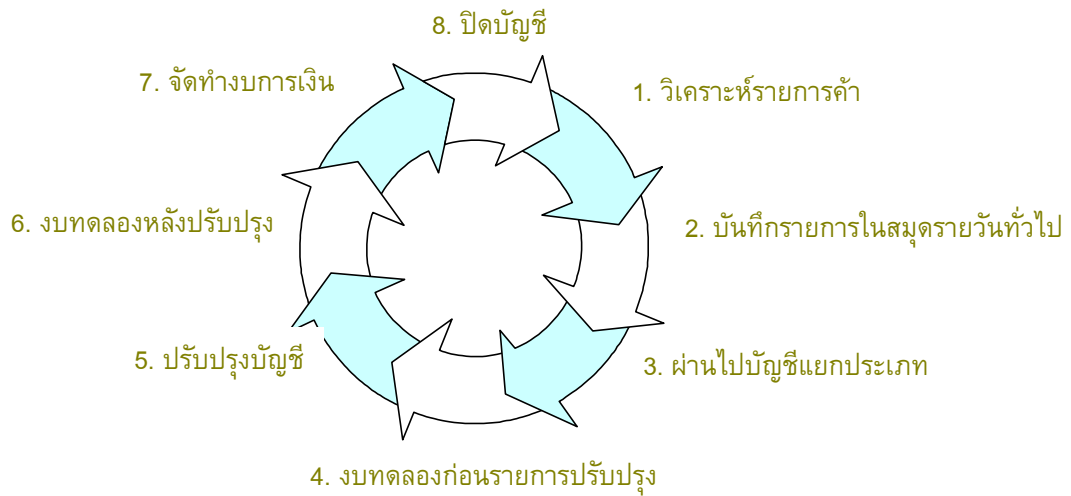
	สินทรัพย์	หนี้สิน	ทุน	ถอนใช้ส่วนตัว	รายได้	ค่าใช้จ่าย
เพิ่มขึ้น	Dr.	Cr.	Cr.	Dr.	Cr.	Dr.
ลดลง	Cr.	Dr.	Dr.	Cr.	Dr.	Cr.
ยอดคงเหลือปกติ	Dr.	Cr.	Cr.	Dr.	Cr.	Dr.

วงจรบัญชี

วงจรบัญชี (Accounting Cycle) หมายถึง ลำดับขั้นตอนที่นักบัญชีจะต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้กระบวนการบัญชีเสร็จสิ้นภายในรอบระยะเวลาบัญชี เริ่มจาก

1. วิเคราะห์รายการค้า
2. บันทึกรายการค้าในสมุดรายวันทั่วไป
3. ผ่านรายการจากสมุดรายวันทั่วไปไปยังสมุดบัญชีแยกประเภท
4. จัดทำบททดลองก่อนรายการปรับปรุง
5. ปรับปรุงรายการในสมุดรายวันทั่วไปและผ่านไปสมุดบัญชีแยกประเภท
6. บททดลองหลังรายการปรับปรุง
7. จัดทำงบการเงิน
8. ปิดบัญชีรายได้ ค่าใช้จ่ายและถอนใช้ส่วนตัว

ภาพที่ 2-1 วงจรบัญชี

การบันทึกรายการบัญชี

ขั้นตอนแรกของวงจรบัญชี คือ การวิเคราะห์รายการค้า และจดบันทึกเหตุการณ์ทางการเงินที่เกิดขึ้นลงในสมุดรายวันทั่วไป ต่อจากนั้นก็จะผ่านรายการไปยังสมุดบัญชีแยกประเภท

สมุดรายวันทั่วไป

สมุดรายวันทั่วไป (General Journal) เป็นสมุดบันทึกขั้นต้น (Books of original entry) ที่ใช้บันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นตามลำดับเหตุการณ์ก่อนหลัง

ภาพที่ 2-2 แสดงการบันทึกรายการค้าของวันที่ 1 กุมภาพันธ์ สำหรับธุรกิจที่จอดรถของนายนนทรี ลูกเกษตรลงในสมุดรายวันทั่วไป

สมุดรายวันทั่วไป

หน้า 1

วัน เดือน ปี	รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต	เครดิต
25+ 1				
กพ. 1	บัญชีเงินสด	100	60,000	
	บัญชีเงินกู้ธนาคาร (กู้ยืมเงินจากธนาคาร)	210		60,000

Diagram annotations: 1 points to the 'รายการ' column header. 2 points to the 'บัญชีเงินสด' entry. 3 points to the '60,000' debit amount. 4 points to the empty row below. 5 points to the 'บัญชีเงินกู้ธนาคาร' entry.

ภาพที่ 2-2 การบันทึกรายการค้าในสมุดรายวันทั่วไป

รายการค้าที่เกิดขึ้นในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ สามารถนำมาบันทึกในสมุดรายวันทั่วไป ได้ดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

หน้า 1

วคป.	รายการ	เดบิต	เครดิต
25+1			
กพ 1	บัญชีเงินสด	60,000	
	บัญชีเงินกู้ธนาคาร (กู้ยืมเงินจากธนาคาร)(1)		60,000
3	บัญชีสิ่งก่อสร้างบนที่ดิน	60,000	
	บัญชีเงินสด (ซื้ออุปกรณ์ไฟฟ้าสำหรับลานจอดรถ)(2)		60,000

วคป.	รายการ	เดบิต	เครดิต
3	บัญชีค่าประกันภัยจ่ายล่วงหน้า	9,600	
	บัญชีเงินสด		9,600
	(ซื้อประกันระยะเวลาคุ้มครอง 1ปี)(3)		
4	บัญชีเงินสด	8,000	
	บัญชีลูกหนี้		8,000
	(เก็บเงินจากลูกหนี้)(4)		
8	บัญชีค่าโฆษณาค้างจ่าย	4,000	
	บัญชีเงินสด		4,000
	(ชำระค่าโฆษณาค้างจ่าย)(5)		
8	บัญชีเงินสด	4,000	
	บัญชีรายได้รับล่วงหน้า		4,000
	(รับเงินล่วงหน้าเพื่อสำรองที่จอดรถ)(6)		
28	บัญชีเงินสด	36,000	
	บัญชีรายได้ค่าจอดรถ		36,000
	(รับเงินค่าจอดรถของเดือนกุมภาพันธ์)(7)		
28	บัญชีเงินเดือนและค่าจ้าง	24,000	
	บัญชีเงินสด		24,000
	(จ่ายค่าจ้างแก่ลูกจ้างที่ดูแลที่จอดรถ)(8)		
28	บัญชีค่าบำรุงรักษา	1,200	
	บัญชีเงินสด		1,200
	(จ่ายค่าตัดหญ้าเดือนกุมภาพันธ์)(9)		
28	บัญชีถอนใช้ส่วนตัว	10,000	
	บัญชีเงินสด		10,000
	(เจ้าของถอนเงินสดใช้ส่วนตัว)(10)		

สมุดแยกประเภททั่วไป

สมุดแยกประเภททั่วไป (General Ledger) เป็นสมุดบันทึกขั้นสุดท้าย (Books of final entry) ที่ใช้บันทึกรายการบัญชีประเภทเดียวกันไว้ด้วยกัน หลังจากที่ได้บันทึกรายการค้าในสมุดรายวันทั่วไปแล้ว นักบัญชีจะจำแนกรายการบัญชีให้เป็นหมวดหมู่โดยผ่านรายการ (Posting) ไปสมุดแยกประเภททั่วไป

ชื่อบัญชี				เลขที่บัญชี xxx			
วคป	ชื่อบัญชี	อ้าง อิง	เดบิต	วคป	ชื่อบัญชี	อ้าง อิง	เครดิต

ภาพที่ 2-3 บัญชีแยกประเภททั่วไป

เลขที่บัญชี

การกำหนดเลขที่บัญชี (Account numbers) ให้กับบัญชีต่าง ๆ จะช่วยให้การค้นหาตำแหน่งบัญชีในสมุดแยกประเภทรวดเร็วขึ้น ในสมุดแยกประเภททั่วไปบัญชีต่าง ๆ จะถูกเก็บเรียงตามลำดับตัวเลข

บัญชีสินทรัพย์	เลขที่	100-199
บัญชีหนี้สิน		200-299
บัญชีส่วนของผู้ถือหุ้น		300-399
บัญชีรายได้		400-499
บัญชีค่าใช้จ่าย		500-599

สินทรัพย์ทุกรายการจะขึ้นต้นด้วยเลข 1 หนี้สินทุกรายการจะขึ้นต้นด้วยเลข 2 ส่วนของผู้ถือหุ้น รายได้และค่าใช้จ่ายทุกรายการจะขึ้นต้นด้วยเลข 3, 4 และ 5 ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างสมุดรายวันทั่วไปและสมุดแยกประเภททั่วไป

สมุดรายวันทั่วไปและสมุดแยกประเภททั่วไป ถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการบันทึกบัญชี เมื่อบันทึกรายการค้าในสมุดรายวันทั่วไปตามลำดับเหตุการณ์ก่อนหลังโดยเดบิตและเครดิตบัญชีที่เกี่ยวข้องในสมุดรายวันทั่วไปแล้ว ต่อจากนั้นก็จะเป็นการผ่านรายการ (Posting) จากสมุดรายวันทั่วไปไปยังบัญชีสมุดแยกประเภท ภาพที่ 2-5 แสดงวิธีการผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภททั่วไป

สมุดรายวันทั่วไป

หน้า 1

วตป.	รายการ		เลขที่	เดบิต	เครดิต
25+1					
ก.พ.	1	บัญชีเงินสด	100	60,000	
		บัญชีเงินกู้ธนาคาร	210		60,000
		(กู้ยืมเงินจากธนาคาร)(1)			

สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป

บัญชีเงินสด

เลขที่ 100

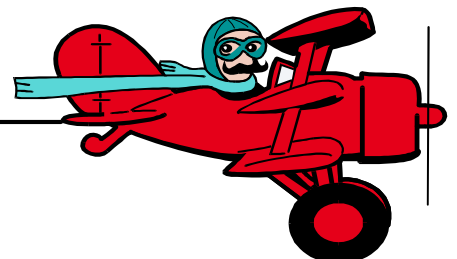
วตป.	ชื่อบัญชี	อ้างอิง	เดบิต	วตป.	ชื่อบัญชี	อ้างอิง	เครดิต
25+1							
กพ 1	เงินกู้ธนาคาร	รว.1	60,000				

บัญชีเงินกู้ธนาคาร

เลขที่ 210

วตป.	ชื่อบัญชี	อ้างอิง	เดบิต	วตป.	ชื่อบัญชี	อ้างอิง	เครดิต
				25+1			
				กพ.1	เงินสด	รว.1	60,000

ภาพที่ 2-5 แสดงวิธีการผ่านบัญชี

ขั้นตอนการผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภททั่วไป

1. เขียนชื่อบัญชี และเลขที่บัญชีของบัญชีที่ต้องการ
2. ใส่วันเดือนปีที่เกิดรายการในช่องวันเดือนปีและใส่จำนวนเงินในช่องเดบิตของบัญชีแยกประเภทตามที่ปรากฏในสมุดรายวันทั่วไปด้านเดบิต
3. ในช่องชื่อบัญชีของสมุดแยกประเภททั่วไป ให้นำชื่อบัญชีที่บันทึกไว้ตรงข้ามกัน (ที่ลงบัญชีไว้ทางด้านเครดิต) มาใส่เพื่ออธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
4. ในช่องเลขที่บัญชีของสมุดรายทั่วไปให้ใส่เลขที่บัญชีของรายการที่ได้ผ่านไปยังบัญชีแยกประเภททั่วไปแล้ว
5. เขียนเลขที่หน้าของสมุดรายทั่วไปในช่องอ้างอิงของบัญชีแยกประเภททั่วไป เช่น รว.1
6. การผ่านรายการที่บันทึกไว้ด้านเครดิตในสมุดรายวันทั่วไปให้ทำในทำนองเดียวกัน แต่ในทางตรงกันข้าม

งบทดลอง

วิธีการตรวจสอบความเท่ากันของยอดรวมด้านเดบิตและเครดิต คือการจัดทำ**งบทดลอง (Trial balance)** ซึ่งเป็นรายงานที่จัดทำขึ้นเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของการบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไปและการผ่านรายการเข้าบัญชีแยกประเภททั่วไป

ไป งบประมาณจะแสดงยอดคงเหลือของบัญชีแยกประเภททั่วไป ทุกบัญชีของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าการบันทึกรายการเป็นไปตามหลักบัญชีคู่ ซึ่งยอดรวมทางด้าน เดบิตจะต้องเท่ากับยอดรวมทางด้านเครดิตเสมอ

การจัดเตรียมงบทดลอง มีวิธีการดังนี้

1. เขียนหัวงบทดลอง ซึ่งประกอบด้วยชื่อกิจการ ชื่องบทดลอง และวันที่แสดงยอดคงเหลือ
2. คำนวณยอดคงเหลือของแต่ละบัญชีที่อยู่ในสมุดแยกประเภท โดยนำผลรวมด้านเดบิตและผลรวมด้านเครดิตหักกลบลบกัน ผลต่างทางด้านใดมากกว่า แสดงว่าบัญชีดังกล่าวมียอดคงเหลือทางด้านนั้น
3. เขียนชื่อบัญชีและยอดคงเหลือ โดยให้เรียงลำดับจากรายการสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และค่าใช้จ่ายตามลำดับ
4. บัญชีที่มียอดคงเหลือทางด้านเดบิต ให้เขียนตัวเลขคงเหลือในช่องซ้ายมือ ส่วนบัญชีที่มียอดคงเหลือทางด้านเครดิต ให้เขียนตัวเลขคงเหลือเยื้องไปทางด้านขวามือ

5. รวมยอดคงเหลือทางด้านเดบิตและเครดิต ซึ่งยอดรวม
ต้องเท่ากันทั้งสองด้าน

นนทรีที่จอดรถ งบประมาณ ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 25+1			(บาท)
เงินสด	17,200		
ค่าประกันภัยจ่ายล่วงหน้า	9,600		
ที่ดิน	180,000		
สิ่งก่อสร้างบนที่ดิน	60,000		
รายได้รับล่วงหน้า			4,000
เงินกู้ธนาคาร			60,000
ทุน-นนทรี ลูกเกษตร			200,000
ถอนใช้ส่วนตัว	20,000		
รายได้ค่าจอดรถ			68,000
เงินเดือนและค่าจ้าง	40,000		
ค่าบำรุงรักษา	1,200		
ค่าโฆษณา	4,000		
	<u>332,000</u>		<u>332,000</u>

